

Справа «Штамбук проти Німеччини» (Stambuk v. Germany)

У рішенні, ухваленому 17 жовтня 2002 року у справі *«Штамбук проти Німеччини»*, Суд постановив, що:

- мало місце порушення ст. 10 Конвенції щодо свободи вираження.

Обставини справи

Заявник, Міро Штамбук, народився у 1943 році, проживає у Блаубойрені. Він є офтальмолог.

У травні 1994 року журналіст газети «Schwabische Zeitung» взяв у заявника інтерв'ю про застосований ним новий метод лазерної терапії фоторефрактивної кератотомії. 26 вересня 1994 року у згаданій газеті з'явилась фотографія та стаття під заголовком «Рогова оболонка ока під вогнем – лазерний промінь повністю відновлює зір». У статті, зокрема, йшлося про те, що подібні операції характеризуються низьким рівнем ризику, а також повідомлялося, що заявник прооперував понад 400 пацієнтів із 100 % успіхом.

25 жовтня 1995 року Тюбінгенський районний дисциплінарний суд для працюючих медиків наклав на заявника штраф у розмірі 2 000 німецьких марок за порушення ним заборони рекламування медиків. Така заборона була передбачена Правилами професійної поведінки, затвердженими Баден-Вюртемберзькою медичною радою, та Законом про медичні ради. З точки зору суду, порушення заявником вказаної заборони виявилось, зокрема, у тому, що він мав на меті прорекламувати себе, його фотографія та стаття, в якій він сам себе вихваляв, повинні були довести, що заявник є винятково досвідченим медиком. Заявник безуспішно оскаржив згадане рішення суду в апеляційному порядку.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що накладення на нього дисциплінарного стягнення за публікацію статті порушувало його свободу вираження, гарантовану ст. 10 Конвенції.

Суд зауважив, що практикуючі медики є відповідальними перед громадянами та місцевими громадами, котрі можуть встановлювати певні обмеження їхньої поведінки у сфері публічного обговорення професійних питань. Однак, коли мова йде про засоби масової інформації, ці обмеження повинні бути збалансовані із правомірним інтересом громадськості отримувати інформацію. Зміст вказаних заборон не може тлумачитися у спосіб, який би передбачав покладення на практикуючих медиків надмірного тягара щодо контролю за текстом статей, котрі ними публікуються.

Суд також вкотре нагадав про виняткову роль засобів масової інформації у демократичному суспільстві та про їхній обов'язок поширювати інформацію та ідеї щодо усіх питань, які викликають громадський інтерес.

Суд відзначив, що стаття заявника стосувалася нової технології лазерної терапії зору пацієнтів і саме тому забезпечувала громадськість інформацією про питання, яке становить загальний медичний інтерес. У цілому стаття містила комплексний опис згаданої технології із вказівкою на можливий ризик та рівень успішності операцій. Німецькі суди не встановили неправдивість чи помилковість висновків, вміщених у статті з цього приводу. Твердження про рівень успішності операцій ґрунтувалося на медичному досвіді заявника. Назва статті також вказувала на низький ризик при проведенні таких операцій.

Більше того, на думку Суду, вміщення у газеті фотографії заявника не можна розглядати, у професійному контексті, як поширення забороненої чи необ'єктивної інформації або неправдивої реклами. Насправді ж фотографія була тісно пов'язана зі змістом опублікованої статті.

З точки зору Суду, штучне виокремлення національними судами _з контексту статті висновків щодо успіху проведених заявником операцій та факту публікації його фотографії не могло виправдати накладення на заявника дисциплінарного стягнення за порушення професійних норм. Без сумніву, стаття сприяла ознайомленню громадськості із заявником та з його практикою, однак це не було головною метою цієї публікації. «Жорстке» тлумачення

заборони рекламування медичної практики з боку німецьких дисциплінарних судів порушило право заявника на свободу вираження. Суд також додав, що накладення штрафу, хоч і найменшого за розміром, не може вважатися дрібним дисциплінарним стягненням.

Таким чином, Суд дійшов висновку, що німецькі суди не забезпечили справедливий баланс між інтересами охорони здоров'я й інтересами інших практикуючих медиків, з одного боку, і правом заявника на свободу вираження та роллю засобів масової інформації – з іншого. Отже, втручання у свободу вираження заявника, яке мало місце, не було пропорційним та необхідним у демократичному суспільстві.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.